

tions in Ukraine by 2014]. <http://www.spfu.gov.ua/spfu.admin.com.ua>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

[Legal Act of Ukraine] (2014). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/719-18>

[Legal Act of Ukraine] (2002). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380-15>

[Legal Act of Ukraine] (1999). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>

[Legal Act of Ukraine] (1999). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997-14>

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

[Legal Act of Ukraine] (2015). [http://new.spfu.gov.ua/user-files/files/11-12_Vidomosti_N20-\(869\).pdf](http://new.spfu.gov.ua/user-files/files/11-12_Vidomosti_N20-(869).pdf)

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

"Zvit pro rezultaty audytu efektyvnosti vykorystannia koshchiv derzhavnogo biudzhetu, peredbachenykh Ministerstvom enerhetyky ta vuhilnoi promyslovosti Ukrainy na derzhavnu pidtryмку vuhledobuvnykh pidpriemstv na chastkove pokryttia vytrat iz sobivartosti hotovoi tovarnoi vuhilnoi produktsii" [Report on the efficiency audit of the state budget funds provided by the Ministry of Energy and Coal Industry of Ukraine on state support for coal mining companies to partial cost of the commodity cost of finished coal products]. www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746460/zvit_11-1

"Zvit Derzhavnoho ahentstva avtomobilnykh dorih Ukrainy pro vykonannia Derzhavnogo biudzhetu Ukrainy za 2014 rik" [Report of the State Agency of Ukraine on the highways of the State Budget of Ukraine for 2014]. <http://www.ukravtodor.gov.ua>

УДК 334.75

ІНФРАСТРУКТУРНА ПЕРЕБУДОВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ

© 2015 КУЛЬБАКА В. М.

УДК 334.75

Кульбака В. М. Інфраструктурна перебудова економіки України в умовах фінансової та соціально-політичної кризи

У статті розглянуто питання надання Україні міжнародних кредитів, у першу чергу, з боку МВФ та Світового банку. Окреслено головну причину занепаду економіки – це, на думку автора, недостатня компетентність головного законодавчого органу держави, який продукує лобістські закони, повністю ігноруючи необхідність їх глибокого наукового обґрунтування. Відзначено важливість радикальної зміни вектора інвестиційної політики держави з пасивно-вчичкувальної на динамічно-активну, що дасть можливість отримати сучасні технології, які вкрай необхідні сьогодні, зважаючи на жалюгідний стан науки в державі. Звернуто увагу на загрозу втрати важелів централізованого управління економікою регіонів у процесі задекларованого плану децентралізації та передачі частини владних повноважень на місця. Проведений економічний аналіз причин, які примушують міжнародні фінансово-кредитні організації співпрацювати із країнами, що мають найнижчий кредитний рейтинг, до яких належить і Україна. Розглянуто основні макроекономічні помилки керівництва держави в умовах ведення військових дій та пошуку ефективних шляхів відродження виробництва та позитивних зрушень у сфері зайнятості населення.

Ключові слова: економічна система, фінансування, кредити, інфляція, земельні ресурси, фінансово-кредитні організації.

Табл.: 1. **Бібл.:** 13.

Кульбака Віктор Михайлович – старший викладач, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури (вул. Чернишевського, 24а, Дніпропетровськ, 49600, Україна)
E-mail: olesya_kulbaka@mail.ru

УДК 334.75

Кульбака В. М. Инфраструктурная перестройка экономики Украины в условиях финансового и социально-политического кризиса

В статье рассмотрен вопрос предоставления Украине международных кредитов, в первую очередь, со стороны МВФ и Всемирного банка. Определена главная причина упадка экономики – это, по мнению автора, недостаточная компетентность главного законодательного органа страны, продуцирующего лоббистские законы и игнорирующего необходимость их глубокого научного обоснования. Отмечена важность радикального изменения вектора инвестиционной политики государства с пассивно-выжидательной на динамично-активную, что позволит получить современные технологии, которые крайне необходимы сегодня, принимая во внимание плачевное состояние науки в государстве. Обращено внимание на угрозу потери рычагов централизованного управления экономикой регионов в процессе задекларированного плана децентрализации и передачи части властных полномочий на места. Проведен экономический анализ причин, которые заставляют международные финансово-кредитные организации сотрудничать со странами, имеющими низкий кредитный рейтинг, к которым относится и Украина. Рассмотрены основные макроекономические ошибки руководства государства в условиях ведения военных действий и поиска эффективных путей возрождения производства и положительных сдвигов в сфере занятости населения.

Ключевые слова: экономическая система, финансирование, кредиты, инфляция, земельные ресурсы, финансово-кредитные организации.

Табл.: 1. **Библ.:** 13.

Кульбака Виктор Михайлович – старший преподаватель, Приднeпpовская государственная академия строительства и архитектуры (ул. Чернышевского, 24а, Днeпpопетровск, 49600, Украина)
E-mail: olesya_kulbaka@mail.ru

UDC 334.75

Kulbaka V. M. Infrastructural Restructuring of Economy of Ukraine in the Conditions of Financial and Socio-Political Crisis

The article considers the question of granting international credits to Ukraine, primarily by the IMF and the World Bank. The main cause of decline of the economy has been identified, in the author's opinion, it's the poor competence of the main legislative body of country, producing lobbyist laws and ignoring the need for an in-depth scientific substantiation of these laws. The article specifies importance of a radical change in the vector of investment policy of the State from the passively waiting to the dynamically proactive, allowing to provide modern technologies, which are indispensable today, considering the deplorable state of the science in the State. Attention has been drawn to the threat of losing levers for centralized management of regions' economies in the process of implementing the declared decentralization plan, along with devolution of authority to the local bodies. An economic analysis of reasons that make international financial and credit organizations to cooperate with countries that have a low credit rating, among them Ukraine, has been conducted. The basic macroeconomic errors of the State in conditions of warfare and searching effective ways of revival of production and improvements in the sphere of employment have been considered.

Keywords: economic system, financing, credits, inflation, land resources, financial-credit organizations.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 13.

Kulbaka Victor M. – Senior Lecturer, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture (vul. Chernyshevskogo, 24a, Dnipropetrovsk, 49600, Ukraine)
E-mail: olesya_kulbaka@mail.ru

Економічну ситуацію сьогодні найкраще оцінюють відомі закордонні вчені, які особливо наголошують на тому, що втрачені можливості українського народу лежать не в площині матеріального виробництва чи фінансових потоків, а у відповідній системі управління народним господарством. Вітчизняні економісти давно обходять цей чинник стороною, оцінюючи та досліджуючи вже тільки катастрофічні наслідки мало-ефективного керування країною.

Зміна системи управління економікою держави в короткі терміни є безперечно революцією як в економічній, так і в соціальній сферах. Відсутність бажання у керівників держави проводити радикальні перетворення проглядається протягом останніх 25 років. Це і призвело до зростання рівня корупції та відсутності позитивних інфраструктурних змін. Тому такий очевидний стан справ об'єктивно стримує перехід до нової, більш прогресивної, моделі управління країною. Вкрай незадовільний стан фінансування всієї науки в країні та економічної зокрема призвело до падіння авторитету національних економічних шкіл у світі. Зрозуміло, що наукова думка не може розвиватися відокремлено від потреб економіки країни, а вона зорієнтована на закупівлю імпортованих товарів та послуг зі значною доданою вартістю та експортом сировинної продукції сільсько-господарства, рідкоземельних металів та первинної продукції металургійного комплексу. Як бачимо, потреби у перспективних наукових розробках та проривних технологіях у вітчизняних виробників немає, і це є об'єктивним фактом. Тому в економічній науці українські вчені поки що вимушені послуговуватися досягненнями закордонних наукових шкіл.

Науково-теоретичні аспекти інфраструктурної перебудови економіки України в умовах фінансової кризи досліджувалися багатьма вченими, зокрема, у працях Гейця В. М. (2009), Шевчук В. О. (2009), Рогач О. І. (2009), Федулової Л. І. (2009), Сохаської О. М. (2007) та ін. [1–10].

Усе ж залишається низка питань, які потребують науково-методологічного обґрунтування. У сьогоднішніх умовах не проведений економічний аналіз причин, які примушують міжнародні фінансово-кредитні організації співпрацювати з Україною та країнами, що мають найнижчий кредитний рейтинг.

Метою статті є аналіз та обґрунтування наукових підходів щодо інфраструктурної перебудова економіки України в умовах фінансової та соціально-політичної кризи.

Радикальні зміни в управлінні державою, які зроблені міжнародною науковою спільнотою, уже давно готові до запровадження, але це, безумовно, приведе до заміни старої традиційної групи політиків-бізнесменів на нових реформаторів, і фізична протидія новим підходам у цьому випадку є неминучою.

Зарубіжні економічні школи глибоко вивчають феномен розвалу економік колишніх республік СРСР і особливо Росії та України як найбільш визначальних у колишній радянській тоталітарній економіці. Дуже важливою, в плані розуміння сучасних напрямів розвитку багатовекторної економіки України, є думка одного з

найкращих економістів Європи професора Еріка Райнерта, який брав активну участь в економічних реформах Норвегії, Малайзії, Китаю та Сінгапуру. Стосовно України це не просто особиста думка, а науковий висновок його економічної школи: «Ваша найактуальніша проблема – це конфлікт декількох ідеологій управління країною та груп, які їх відстоюють. Ви кидаєтеся між залишками радянської економіки та неоліберальними ідеями, які пропонують вам західні країни. І вашим елітам зараз вкрай важко випрацювати консенсус відносно того, як функціонує світ навколо вас і яке місце у ньому України» [13]. Він підкреслює головну спільну рису капіталістичної й тотально-соціалістичної економік – це розуміння важливості випереджаючого розвитку національного виробництва при ігноруванні важливості формування і розширення ринків збуту продукції.

Ринки збуту сформувалися спонтанно з чітким розподілом: табір соціалістичних країн СЕВ зайняв нішу сировинних ресурсів із дуже значним обсягом виробництва, Західна Європа, США, Канада, Австралія та Японія зайняли нішу готової продукції зі значним вмістом доданої вартості (капіталістична економіка). При цьому, крім деструктивного впливу сфери глобального матеріального виробництва та спорідненою з нею системи світових ринків, рівноцінну роль у розгортанні кризи світової економіки зіграла розбалансована токсичними кредитами міжнародна банківська система. Відома формула «товар – гроші – товар» породила із віртуальної фінансової вартості невідомі раніше віртуальні товари та послуги.

Фінансові деривативи, не підкріплені банківськими високоліквідними активами, та матеріальні розписки на товари, яких немає, і послуги, які не надані, створили у світовій економіці своєрідне віртуальне товарно-фінансове загальне поле, яке функціонувало і функціонує досі як реальне. Відділити реальне від віртуального виявилось дуже непросто через залучення до цього процесу страхового капіталу, який гарантував повернення коштів у разі виявлення підміни реальних активів віртуальними. Але включення в цей складний процес страхового капіталу, який по своїй природі складно капіталізувати, різко підсилив процес деструкції.

Широке залучення перестраховального капіталу не послабило наростаючі системні причини глобальної фінансово-кредитної кризи, а тільки відтягнуло у часі її пік. Зрозуміло, що перестраховальний капітал виріс із страхового капіталу і мав одну і ту ж природу, тому, відтягнувши на себе значну частину ризиків, він санував достатньо велику частину віртуального капіталу, особливо у США. Але з часом ці «порожні капітали» почали шукати собі матеріалізацію через кредити Аргентині, Чилі, Росії та Україні. Багаторічне домінування на світовому фінансовому ринку американської валюти призвело до появи значної кількості емітованих приватною Федеральною Резервною Системою США незабезпечених матеріальними ресурсами фінансових активів. Світова фінансова система вимагала від її учасників проводити резервування золотовалютного резерву держави фінансовими розписками найбільших американських банків

та цінними паперами Федеральної резервної системи у Нью-Йорку. За непідтвердженими даними, частина цих резервів у вигляді реального золота була продана на світових ринках, утворивши величезну віртуальну вартість через подвійну оцінку задіяного золотовалютного резерву. За неперевіреними оціночними даними, у сховищах Федеральної резервної системи зберігається золотий метал вагою 6700 тис. тонн на суму \$368 500 000 000, причому 98% якого не належить США. Ці активи були зайвими у світовій економіці та постійно провокували неконтрольовану інфляцію світової валюти. З цієї причини фінансовий бомонд США спрямував ці віртуальні кошти у фінансові розписки національних економік світу, велику частку вільних коштів вдалося санувати за рахунок підвищення цін у сфері енергоресурсів, насамперед нафти та, звичайно, у іпотечний та страховий бізнес, які поглинули значні фінансові ресурси. Оскільки бізнес у сфері нафтодобування та нафтопереробки є дуже рухливим, то виявити, де реальні капітали, а де віртуальні, не було можливим, особливо, враховуючи, що це не було вигідно країнам «Великої сімки». Але з часом, коли вказані ринки стали перенасиченими віртуальними капіталами, фінансовий ринок не знайшов більше сфер діяльності людини зі значною стабільною перспективою розвитку і, наповнений деривативами різного ґатунку ринок фінансових запозичень увійшов в режим такої кризи, коли банки масово відмовляються виконувати свої зобов'язання відносно віртуальних капіталів. США терміново спробувало стимулювати ринок комп'ютерних технологій, вклавши туди значні суми коштів, але очікуваного зростання цін на технічні засоби та програмне забезпечення комп'ютерного ринку не відбулося.

Сталося це з двох причин:

- 1) активне малоконтрольоване запровадження новітніх «ноу-хау» у процес виробництва та залучення простої дешевої робочої сили з Китаю призвело до значного здешевлення вартості на світових ринках засобів обчислювальної техніки і падіння цін на обладнання;
- 2) доволі дорогі продукти програмного забезпечення протиправно використовувались у засобах комп'ютерної техніки без купівлі ліцензії. Така крадіжка інтелектуального продукту по всьому світу не дозволила отримати значні кошти за розробку програмного за-

безпечення. Як пізніше виявилось, витрати на захист авторських прав у неправових країнах СНГ, і в першу чергу Україні, були настільки значними, що американські фірми-розробники практично відмовилися від тотального переслідування порушників ліцензійних умов на програмне забезпечення. До речі, в Україні й сьогодні деякі державні установи інколи, попри кримінальну відповідальність за такі дії, використовують піратські версії базового програмного забезпечення.

Таким чином, запланована широкомасштабна санація віртуальних фінансових ресурсів не відбулася, і криза фінансового сектора у світових масштабах продовжувала поглиблюватися. Міжнародні кредитно-банківські структури такі, як МВФ, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку продовжили активно надавати кредити потенційно збитковим країнам, зокрема Україні.

Усім зрозуміло, що Україна рухалася до дефолту, але всупереч елементарному глузду отримувала бажані кредитні ресурси. Фактично міжнародні фінансові організації були вимушені надавати Україні кредити, бо в результаті масштабної фінансової кризи різко загальмувала реальна економіка в США, Китаї та Японії, і потреби в кредитах значно зменшились.

У цей час на ринку капіталів почала з'являтися велика маса різноманітних деривативів, які теж потрібно було санувати. Тому Україна, ставши одним із найбільших споживачів кредитних ресурсів, частково допомогла міжнародному капіталу вкласти гроші в реальну економіку. Наглядно цей процес демонструють дані *табл. 1*.

На жаль, економіка нашої країни не була і досі не є готовою до економічно правильного споживання наданих кредитів. Отримані кредитні ресурси потрібно було спрямувати на модернізацію реального сектора економіки, натомість частково ці гроші «накачувались» у деякі приватні банки, а потім через надання високоризикованих кредитів розкрадалися і переводилися в закордонні банки, як, наприклад, у відомому випадку з керованим банкрутством і розкраданням 2 млрд грн у «Терра Банку». Підтверджено і ведеться слідство про викрадення \$50,63 млн у «Дельта Банку». Таких випадків виявляється дуже багато, і в підсумку Україна замість прибутків

Таблиця 1

Державний і гарантований державний борг України в період 2010–2015 рр.

Дата розрахунку	Загальний борг			Зовнішній борг		Внутрішній борг	
	Сума боргу, млн грн	Відхилення, млн грн	Відхилення, %	Сума боргу, млн грн	Відхилення, %	Сума боргу, млн грн	Відхилення, %
на 01.01.2010	316884,6			211751,7		105132,9	
на 01.01.2011	432235,4	+115350,8	+36,4	276745,6	+30,7	155489,8	+47,9
на 01.01.2012	473121,6	+40886,2	+9,5	299413,9	+8,2	173707,7	+11,7
на 01.01.2013	515510,6	+42388,9	+9,0	308999,8	+3,2	206510,7	+18,9
на 01.01.2014	584114,1	+68603,5	+13,3	300025,4	-2,9	284088,7	+37,6
на 01.01.2015	1100564,0	+516449,9	+88,4	611697,1	+103,9	488866,9	+72,1
на 10.09.2015	1494891,4	+394327,5	+35,8	9764217,1	+59,8	518460,4	+6,2

Джерело: статистичний щорічник України за 2010–2015 роки [11].

отримала величезні борги від недонадходжень коштів у державну скарбницю. На жаль, цей механізм діє і донині. Щороку декілька десятків банків втрачають ліцензії Національного банку через виявлені порушення, але це ніяк не зупиняє бажаючих розбагатіти за рахунок держави, бо відсутня відповідальність.

Нескладні розрахунки закордонних економістів показують, що борги держави наростають такими темпами, що через 2,5–3 роки доведеться віддати в погашення боргів значну частину родючої сільськогосподарської землі. Тут важливо зазначити, що у заставу підуть і пайові землі 6,5 млн селян, якими вони тепер володіють. Зрозуміло, що без бою віддавати іноземним банкам свої землі ніхто не збирається, і прогнозувати розвиток подій тепер ніхто не береться. Але, враховуючи світовий досвід, можна зазначити, що Україна тут, на жаль, не одинока, можуть початись громадянські заворушення із застосуванням зброї, якою країна переповнена. Безробітних громадян, які можуть використовувати зброю, уже сьогодні більше 1 млн, так що воювати за будь-що є кому, потрібні лише замовники з грошима. А таких є чимало, і в першу чергу спецслужби РФ та їх сателіти з українським корінням у Криму та на Донбасі, у тому числі велика «армія» українських «гастарбайтерів», що поки що незаконно тимчасово працюють в Росії та в країнах ЄС. Жорстка політика щодо українських робітників у Росії після введення «зеркальних» торговельних обмежень між країнами та посилення візового контролю в ЄС через потоки близькосхідних біженців призводить до того, що всі незаконно працюючі «нелегали» найближчим часом опиняться в Україні. Чим вони будуть заробляти на утримання своїх сімей та рідних в нинішніх реаліях стагнації економіки, здогадатися неважко.

Усе керівництво країни активно працює над залученням все нових і нових кредитів. Складається враження, що отримання кредитів і є головною метою керівництва держави, поряд із майже маніакальним бажанням добитися безвізового в'їзду в ЄС, який для пересічного українця з його мізерними доходами на фоні захмарних європейських цін майже нічого не вирішує. Водночас проблеми житлово-комунального сектора з різким подорожчанням комунальних тарифів є більш актуальною проблемою для населення. Наразі, вкрай потрібних грошей на модернізацію комунального сектора економіки у сумі \$600 млрд дол. США на місцевому рівні немає, і зрозуміло, що у найближчі 25 років вони не з'являться. Економіка України знаходиться в такому стані, що простою косметичною заміною обличчя у Кабінеті Міністрів України чи Верховній Раді України вже не обійтись. Необхідні складні довготривалі непопулярні реальні реформи всієї економіки країни, а вони автоматично викличуть тотальну зміну політичної верхівки країни.

Україна балансує на грані тотального спочатку економічного, а потім і політичного розпаду. Раніше працювало господарство, і регіони об'єднувало, окрім гасел про єдиний український народ, ще й реальні міжгосподарські економічні зв'язки. Що ж ми маємо сьогодні, коли практично економіка зупинилася? Що об'єднує, приміром, Луганську і Львівську області? Звісно, тільки

борги, людські втрати та відсутність реальної перспективи. Це не той фундамент, який скріпить країну в разі реалізації плану децентралізації в період війни. Але про це чомусь мало хто думає! Олігархічним колам дуже хочеться отримати доступ до земельних ресурсів та фінансових потоків регіонів без зайвого втручання центральної влади, але у зруйнованій країні рідко виходить той результат, на який спочатку так сподівались. За прикладами далеко ходити не треба: представники донецького кримінально-олігархічного угруповання в період послаблення центральної влади вирішили під фальшивими гаслами «свободного руського мира» відокремити дві потужні в економічному плані області від України, прикриваючись зрадницькою позицією деяких проросійських партій, що традиційно знаходилися в місцевій владі. Але в боротьбі за свою територію розпочалися бойові дії, що призвели до повного фіаско запланованих результатів. У підсумку вся економіка краю знищена, і залишилися лише борги, затоплені шахти та розвалена соціальна сфера. Приватний сектор практично збанкрутував. Усі відомі автори «нового міра», втративши будь-яку підтримку місцевого населення, розбіглися хто куди, тільки вже без права власності на награвані активи.

Останні роки у багатьох ЗМІ звучать гасла про те, що Україна повільно, але все-таки рухається до Європи. Однак цей факт (про що не хочуть говорити відкрито) означає для населення, що не можна жити по-європейськи, з розмахом, а працювати аби як – як у СРСР. Україну незалежну навіть не виходить взяти за приклад, бо не було такого періоду, коли б населення могло працювати на повну силу. Якщо проаналізувати більшість економічних законів, за якими живе сьогоднішня Європа, то 70% з них, якщо їх гіпотетично запровадити в Україні, будуть для української економіки просто не прийнятні. Тому можна вважати благом, що більшість законів, які депутати бездумно переписували із кодексів діючих законів країн ЄС і внесли до Верховної Ради України, не приймаються через цілу низку малозрозумілих лоббістських причин. Доморощені економічні закони постійно змінюються і хронічно не виконуються, це фактично і рятує розбалансовану державну систему управління від повного розпаду.

Коллективна відповідальність усіх гілок влади, а точніше, «безвідповідальність», призводить до того, що за величезні розтрати державних коштів немає кого притягнути до відповідальності. У результаті ми так і не знаємо, коли і як припиниться сповзання економіки в розряд аутсайдерів. Немає дуже важливого розуміння, що всі закордонні законопроекти чітко орієнтовані на складну саморегулюючу і відповідальну економічну систему, яка працює на Заході. У жодному разі не можна проводити однакову економічну політику в Україні та на Заході, бо сьогодні, наприклад, прогнозна інфляція у нас планується на рівні 12–15%, а у Європі дефляція – 3,1% [11]. У нас тільки базова ставка рефінансування НБУ на початок 2016 р. коливається в межах 22%.

Дуже часто наші можновладці посилаються на підтримку нових законів представниками політичних кіл ЄС. Тут важливо зазначити, що підтримка іде з боку

не економістів, а політиків, які часто видають бажане за дійсне, не вникаючи в суть малозрозумілих суспільно-економічних процесів, що протікають в Україні. Україна на теперішній час є вкрай залежною як в економічному, так і політичному планах країною від закордонних впливів. Звичайно, що таке просте, але хибне обґрунтування розроблених нових економічних законів призводить до гальмування позитивних перетворень у виробничій та соціальній сферах. Зрозуміло, що подібні економічні «радники» з ЄС не несуть особистої відповідальності за якість запропонованих депутатами законів у нашій Верховній Раді, їм би попрацювати в Україні хоча б рік, тоді, очевидно, вони б глибше занурилися в суть законодавчого процесу і не спонукали можновладців до ігнорування необхідного наукового обґрунтування.

Імпортовані таким чином закони у них не висять, як у нас «у повітрі», а спираються на багаточисельні законодавчі традиції, які чітко діють в західній економічній системі, заснованій на ринкових і конкурентних механізмах. Також вони базуються на сталій соціальній інфраструктурі, в якій люди чітко налаштовані не на бажання оминати закони, як у нас, а на безумовне їх виконання, де методично точно виконуються навіть дрібні, з нашої точки зору, закони.

Яскравим прикладом соціально-статусної поведінки у нас і в ЄС є безумовне виконання правильного написання в документах вчених звань. Наприклад, якщо кандидат наук, свідомо чи несвідомо, вказує замість свого вченого звання вище звання – «доктор наук», то винуватцю «світить» один рік тюрми, або 1-2 млн євро штрафу, звільнення з посади та заборона на 5 років працювати у закладах освіти і науки. Натомість, у нас колишній президент, не отримавши навіть шкільного атестату, реально не вчившись у ВНЗ і з купленим на ринку дипломом, зміг стати доктором економічних наук та академіком НАНУ. Інший красномовний приклад «алогічної», з точки зору нашого обивателя, соціальної поведінки: за цитування без посилання деяких чужих тез у своїй докторській роботі Міністр оборони ФРН, замісник голови правлячої партії був позбавлений звання «доктор наук» і сам негайно пішов у відставку. Зрозуміло, що якби в нас були подібні традиції, ми могли б залишитися без більшості керівних кадрів. Бачимо, наскільки різняться правила в Україні й у Європі, та, найголовніше, як по-різному поводяться фігуранти цих подій. Виходячи з цих прикладів, можемо зазначити той факт, що механічне перенесення західних законів на наше українське поле обов'язково призведе до протилежних очікуваним результатів.

У нових проектах законів Верховної Ради України, Президента та Кабінету Міністрів України максимум, що присутнє часто – це порівняльна таблиця, часто ніким не підписана. Ніяких наукових результатів математичного моделювання або хоча б кваліфікованої експертної оцінки немає. У Верховній Раді України неодноразово зранку роздають тексти законів, які мають прийматися вдень, що означає, що їх ніхто, крім профільних Комітетів, які їх розглядали, просто не в змозі прочитати.

Обсяг цих матеріалів рідко буває меншим ніж 150–200 сторінок, а прочитати хоча б десяту частину під час роботи Верховної Ради України фізично неможливо. Це свідчить про те, що закон часто приймається «всліпу», а потім його або відмінюють, або декілька років доробляють, і коли вже він приймається повторно, у доопрацьованому вигляді, необхідність у ньому може просто відпасти. Такої хаотичності у прийнятті законів здається немає ніде у світі. Безсистемність прийнятих законів викликає в суспільстві справедливе роздратування і не сприяє необхідності їх безумовного виконання. Крім того, така законодавча нестабільність сприяє поглибленню хабарництва та корупції в усіх без виключення ланках державної влади, бо там, де не діє закон держави, діє закон криміналу.

Українське керівництво, розуміючи, що дефолт неминучий, могло б використати його з максимальною вигодою, давши шанс перспективним підприємствам розширити експортну складову на фоні банкрутства старих і безперспективних підприємств, які тягнуть економіку країни на дно. Але бажання зберегти свої посади і уникнення відповідальності за розорення багатющої країни взяло верх над здоровим глуздом. Розтягування у часі дефолту економіки вигідно також і кредиторам, оскільки Україна потрапляє в дуже невигідну ситуацію, за якої вона вимушена через відсутність валютних накопичень йти на безумовну пролонгацію раніше взятих кредитних ресурсів та значних відсотків по них. Такі відстрочки роблять практично неможливим розраховуватися з кредиторами, починаючи вже через 4–5 років. Велика небезпека в тому, що Кабінет Міністрів України, схоже, не бачить, з яких джерел це погашення буде відбуватися і не може дати адекватне пояснення своїх дій суспільству. Хоча законодавством встановлено, хто якою ділянкою роботи в країні займається в «трикутнику» розподілу владних повноважень, але всі намагаються керувати економікою та силовими органами. Це вже традиція, коли все добре – на першому плані Прем'єр-міністр на чолі команди безпартійних міністрів-функціонерів, як тільки проявляються негаразди, Прем'єр-міністр перекладає відповідальність на партію, що згідно з квотним принципом призначали в уряд свого партійця. Це далеко від колегіальних принципів відповідальності, без якої немає і якісної роботи на головних відповідальних постах у державі.

Найважливіше, чого до кінця не розуміють керівники деяких державних органів, – це осмислення головної економічної аксіоми, що без виробництва не буде ніяких позитивних зрушень. Займатися виробництвом, яке піднімати за теперішньої економічної кризи дуже складно і ризиковано, сьогодні політично не вигідно деяким представникам найбільших партій в Україні, і тому вони не виявляють особистої ініціативи для запровадження сучасних методів управління державними структурами. І навіть катастрофічні приклади прийняття недалекогоглядних рішень в політико-економічній історії України нічому не вчать сучасну українську керівну еліту. Свого часу, за символічні знижки до тарифів, дозволили залишити військову базу РФ у м. Севастополі, а тепер

втрапили Крим, частину Донецької та Луганської областей, акваторії Чорного та Каспійського морів, стратегічну Керченську протоку, більшу частину військового флоту й отримали приблизно 1,5 млн переселенців. Крім того, Україна отримала величезну кількість зрадників, у тому числі військових, прокурорів, суддів, працівників міліції та МНС, які перейшли на службу до ворога. Довелося майже «з нуля» відновлювати спецслужби, втрачену боєздатність ЗСУ, а це немалі кошти із державного бюджету. Виходить, що країна щедро фінансувала зрадників, саме тих, на кого були покладені обов'язки фізичного захисту України. Росія в нашому районі Чорного моря за період окупації добула компанією «Чорноморнафтогаз» більше 3,5 млрд м³ газу, якого нам так не вистачає. За бюджетні витрати, зруйновану інфраструктуру та людські втрати і говорити зайве. Інвестиційні надходження практично припинилися, розрекламовані реформи поки що залишаються переважно на папері.

Через відсутність будь-якої реальної протидії пропагандистській політиці РФ на теренах Західного світу значна кількість закордонних інвесторів вважає Росію миротворцем у громадянському внутрішньому конфлікті України, тому вони у найближчі 3–5 років навіть поки не планують вкладати кошти в нашу економіку. Кількість інвесторів, які прилітають у Київ з ознайомчою метою, за останні 1,5 року скоротилася у 18 разів. У переважній більшості з них склалося враження, що українській економіці їхні кошти не потрібні, зважаючи на заплутане законодавство та продажність судової системи та митниці. Проблема сьогодні навіть не у відсутності коштів, а в тому, що немає чіткого плану – куди їх вкладати, що з цього буде, а головне – скільки грошей чи матеріальних ресурсів потрібно? Зрозуміло, що МВФ та Світовий банк – це не благодійні організації, для них свої прибутки є найголовнішим посилом, що об'єктивно є притаманним міжнародним фінансовим структурам, які надавали і далі продовжують надавати кредитні ресурси Україні з величезними коефіцієнтами ризику їх неповернення. Керівництву держави важливо звернути увагу на розробку дієвих та швидких шляхів подолання кризи, а не на витрачання отриманих кредитів на «латання дірок» у держбюджеті та часткове їх розкрадання, про що неодноразово зазначала Держфінінспекція. Видається, що продовжується якась «дивна гра» між МВФ та українським керівництвом: банк надає кредити, обумовлюючи це вимогами прийняття важливих економічних законів (потрібно було б вимагати своєчасне повернення взятих кредитних ресурсів) – це робиться більше «для галочки», в Україні все одно необхідної суми грошей нема, а Верховна Рада України приймає ці закони, що вимагає МВФ, але потім Кабінет Міністрів неякісно їх виконує, або їх виконання блокується на місцях. У цій своєрідній «грі», яка виявляється вигідна сьогодні обом сторонам, немає місця реформуванню економіки, підвищенню рівня зайнятості населення та радикальній реконструкції державної системи управління.

ВИСНОВКИ

Для виходу з економічної кризи пропонується:

- 1) припинити процес отримання кредитів МВФ і Світового банку до моменту повного виконання своїх боргових зовнішніх зобов'язань;
- 2) розробити механізм залучення внутрішніх валютних ресурсів;
- 3) терміново перерозподілити справедливо всю землю країни між всіма громадянами, чим унеможливити її перехід у власність кредиторів, тому що у цьому разі відібрати землю за державні борги у приватних власників закордонними банками через суди буде вкрай складно;
- 4) розробити державну програму повернення в країну «закордонних заробітчан», бо реальних засобів автоматизації, окрім робочих рук, в Україні наразі немає;
- 5) розробити програму стимулювання національного виробництва товарів та послуг, залучаючи вільну робочу силу, і радикально скоротити державні витрати на систему управління державою;
- 6) на рівні держави започаткувати програму захисту закордонних інвестицій та прав власності, у т. ч. на інтелектуальну власність від незаконних посягань самих державних органів;
- 7) скоротити співвідношення максимальних та мінімальних доходів особи з 55 до прийнятного середньоєвропейського – 18 разів, що унеможливить розгортання деструктивних для економіки країни масових страйків та погромів у містах. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Геєць В. М. Капіталізація економіки України : наукова доповідь / В. М. Геєць (ред.), А. А. Гриценко (ред.), О. І. Барановський, В. В. Близнюк, Б. Є. Кваснюк / Інститут економіки та прогнозування НАН України. – К., 2009. – 220 с.
2. Шевчук В. О. Макроекономічні ризики прискореної акумуляції зовнішнього боргу в економіці України / В. О. Шевчук // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 2 (11). – С. 159–166.
3. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: теорія і практика бізнесу транснаціональних корпорацій / О. І. Рогач. – К.: Либідь, 2009. – 720 с.
4. The World's Biggest Public Companies 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.forbes.com/global2000/list>
5. World Investment Report 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.unctad.org
6. Global R&D funding forecast 2010 // R&D Magazine. – 2013. – № 1. – Р. 3–23.
7. Федулова Л. І. Стан та проблеми України в контексті розвитку ринків високотехнологічних товарів та послуг / Л. І. Федулова // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5. – № 3. – С. 40–48.
8. Статистична інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Сохацька О. М. Корпоративне управління в Україні: теоретико-методологічні аспекти : монографія / О. М. Сохацька, Н. П. Тарнавська, А. М. Тибінь та ін. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 320 с.
10. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / За заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. — К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.

11. Статистичний щорічник України за 2015 рік. – К.: Техніка, 2015.

12. Nikolaev, I. Economic Development of European countries / Ivan Nikolaev // The USA Journal of Applied Sciences , CIBU-NET Publishing. – 2015. – № 1. – P. 121–127.

13. Журнал «В Курсе», часопис від 25.10.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkurse.ua/economics/odin-iz-luchshikh-evropeyskikh-ekonomistov-erik-raytner.html>

Науковий керівник – Сохнич, А. Я., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри Управління земельними ресурсами Львівського аграрного університету

REFERENCES

Fedulova, L. I. "Stan ta problemy Ukrainy v konteksti rozvytku ryнкiv vysokotekhnolohichnykh tovariv ta posluh" [State and problems of Ukraine in the context of market development of high-tech goods and services]. *Nauka ta innovatsii*, vol. 5, no. 3 (2009): 40-48.

"Global R&D funding forecast 2010". *R&D Magazine*, no. 1 (2013): 3-23.

Heiets, V. M. et al. *Kapitalizatsiia ekonomiky Ukrainy* [Capitalization of Ukraine's economy]. Kyiv, 2009.

Novyi kurs: reformy v Ukraini. 2010–2015 [New Deal: reform in Ukraine. 2010-2015]. Kyiv: NVTs NBUV, 2010.

Nikolaev, I. "Economic Development of European countries". *The USA Journal of Applied Sciences*, no. 1 (2015): 121-127.

Rohach, O. I. *Mizhnarodni investytsii: teoriia i praktyka biznesu transnatsionalnykh korporatsii* [International investments: theory and practice of business multinationals]. Kyiv: Lybid, 2009.

Shevchuk, V. O. "Makroekonomichni ryzyky pryskorenoi akumulatsii zovnishnyoho borhu v ekonomitsi Ukrainy" [Macroeconomic risks rapid accumulation of debt in the economy of Ukraine]. *Stratehichni priorytety*, no. 2 (11) (2009): 159-166.

"Statystychna informatsiia Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy" [Statistical information of the State Statistics Committee of Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Sokhatska, O. M. *Korporatyvne upravlinnia v Ukraini: teoretyko-metodolohichni aspekty* [Corporate Governance in Ukraine: theoretical and methodological aspects]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2007.

Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2015 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2012]. Kyiv: Tekhnika, 2015.

"The World's Biggest Public Companies 2013". <http://www.forbes.com/global2000/list>

"World Investment Report 2011". www.unctad.org

"Zhurnal «V Kurse», chasopys vid 25.10.2015 r." [Magazine "V Kurse", Journal of 10/25/2015]. <http://vkurse.ua/economics/odin-iz-luchshikh-evropeyskikh-ekonomistov-erik-raytner.html>